

ОСНОВНО образование

- 1. Допринася за постигането на функционалните цели
- 2. Е краен и ясно
- 3. Е защитена със същия дял на училищното образование
- 4. Попада в обхвата на периметър на училищното образование
- 5. Не подлежи на т. "д" и "ж"
- 6. Не дублира "д" и "ж"
- 7. Отразява стабилна
- 8. Е формулирана ясно, отразява темата за про...

Целите на училищното образование в България

Новото образование 2009 г.
www.novoobrazovanie.org
info@novoobrazovanie.org

Постоянен адрес на документа: www.novoobrazovanie.org/celite/celite2009.pdf
Версия 3.0 от 10.09.2009 г.

ПРЕДНАЗНАЧЕНИЕ И СТРУКТУРА НА ДОКУМЕНТА

Този документ цели едновременно 3 неща:

- I. Да бъде ясна схематична рамка за всеки анализ и оценка на работата на заетите в училищното образование;
- II. Да бъде ясно описание на преследваните от училищното образование резултати;
- III. Да стимулира и канализира диалога по целите на училищното образование в България като не позволява разводняването и отклоняването му от темата.

Документът е продукт на широко обществено обсъждане и отразява философията на формалното училищно образование в България. Той отговаря еднозначно на въпроса **какъв е смисълът от училищното образование**, т.е. какво ние, българското общество, желаем да постигнем в резултат на това, че децата ни ходят на училище от 6 до 18-годишната си възраст.

Документът предоставя схематична рамка, в която (не само) заетите професионално в сферата на образованието – директори, учители, възпитатели, педагогически съветници, политически фигури и стратегии – могат да дефинират, провеждат и оценяват адекватността на дейностите си спрямо желаната от всички линия. Той посочва възможно най-разбираемо периметъра на обществения дебат по нуждите и насоките на образованието и по постиженията и стремежите на училищата.

Централна част на публикацията е главата „Прокламация на целите”. Тя дефинира последователно

- *Фундаменталната цел* на училищното образование,
- Целите, отнасящи се до очакваните от образователните процеси *резултати*,
- Целите, отнасящи се до създаването на подходящи *условия за учене*,
- Целите, отнасящи се до *организацията* на учебната среда.

Стабилността на обявените тук цели изисква те да бъдат обяснени и аргументирани възможно най-ясно. Ето защо всяка една от целите е построена според прецизни правила, илюстрирани в главата "Основни принципи при формулирането на целите". Този подход е приложен също, за да подложи на сериозна логическа проверка всяко нейно евентуално изменение.

Приложение А* „Целите в общия контекст” изобразява графично мястото на *Целите* в цялостната рамка на Системата образование. Приложение Б “Картон за Стратегическо обвързване” е инструментът, чието широко разпространение и използване ще гарантира съответствието на всяка отделна инициатива в образователната сфера със стратегическата линия, очертана тук.

УТОЧНЕНИЕ

Навсякъде в този документ под *училище* трябва да се разбира „детски градини и училища”. И навсякъде, където се използват понятията *образование* или *училищно образование*, трябва да се разбира „предучилищна подготовка и училищно образование”.

Под понятието *стратегически цели* трябва да се разбира трайни, дългосрочни и стабилни във времето цели; такива, каквито ще са актуални в продължение на 10, 30 или 50 години и които претендират да обуславят всички програми и действия в сферата на образованието.

Неназоваването на конкретни *отговорни структури/длъжности* в този документ не е случайно. Успешното преследване на *Целите* е грижа на цялото българско общество.

*Приложения А и Б са на разположение и в интернет на следните адреси:

- http://www.novoobrazovanie.org/celite/celite_links.htm

- <http://www.novoobrazovanie.org/celite/Karton.pdf>

Дискутирайте съдържанието на този документ в интернет форум “Образование” на BGlog.net на адрес <http://www.bglog.net/Obrazovanie/31539>

ОСНОВНИ ПРИНЦИПИ ПРИ ФОРМУЛИРАНЕТО НА ЦЕЛИТЕ

A decorative graphic consisting of a vertical orange line on the left and a horizontal orange line extending to the right, intersecting at the left end of the horizontal line.

ОСНОВНИ ПРИНЦИПИ ПРИ ФОРМУЛИРАНЕТО НА ЦЕЛИТЕ

Разглеждаме само училищното образование

Целите и тяхната прокламация се отнасят само до формалното образование от детската градина до 12 клас.

Възпитанието и образованието, в техния най-широк смисъл, обхващат всички дейности, стимулиращи развиването на уменията и хармоничното личностно и физическо израстване на децата. В тези дейности, наред с образователните институции, играят важна роля и родителите, и обществените и религиозни групи, и средствата за масово осведомяване.

Дефинираните цели не бива да навлизат дълбоко в периметъра на семейството или обществените отношения, защото рискуват да бъдат прекалено идеалистични. Следователно не е нито подходящо, нито възможно да бъдат определяни методи, с които семействата, медиите и всякакви други обществени формации да участват във възпитанието и образованието. От друга страна ясното дефиниране на целите е задължително условие за непрекъснатото подобряване на услугите на формалните образователни структури, които услуги в крайна сметка са задължителни за всяко българско дете. Работата на тези структури и институции трябва да покрива ясни високи стандарти и защото поглъща значителни публични ресурси. В добавка на това училищното образование е работа на професионалисти, за които една ясна дефиниция на желаните от всички резултати е от изключителна полза.

Отчитаме очакванията на всички заинтересовани страни

Целите трябва да вземат предвид очакванията на всички заинтересовани страни - родители, ученици, служители, преподаватели, работодатели, администратори, общественост и т.н.

Обществеността, родителите и всички заети в образованието са засегнати пряко от процесите и резултатите от образованието. Прокламацията на целите ще фокусира общественото внимание и по този начин ще поддържа дебата и широкото съгласие по *Целите* и желаните резултати от формалното образование.

Аргументираме стабилно и ясно всяка цел

Всяка от целите трябва да бъде формулирана по начин, който обяснява накратко защо именно тя, а не нещо друго фигурира в този документ. Така прокламираната цел може да бъде подложена на логическа проверка и защитена със стабилни доводи. Това задължава и евентуалните ѝ поправки да са защитени със също толкова силни и основателни доводи. От друга страна, всяко предложение за промяна, което не е подкрепено със стабилни аргументи, ще бъде отхвърляно с право. Прокламацията трябва да посочи и методи за отчитане на приноса на различните инициативи за постигането на целите.

Не фиксираме начините за преследването на целите

Не съществува един единствен “правилен начин” за предоставянето на комплексната услуга *образование на различни индивиди*. Следователно не е възможно, нито нужно, тази брошура уточнява начините, по които това да става. Изборът на най-добрия път за достигане до желаната цел е поверен на професионалния опит и преценката на хората, заети в училищното образование. Доколко ефективно те прилагат професионалния си опит, ще бъде обект на постоянно наблюдение и оценка.

Прокламацията на целите трябва да бъде прецизна схема за всеки въввлечен или зает в училищното образование.

Всеки, носещ някаква отговорност в образованието, трябва да се съобразява с очертаните тук цели при планирането и изпълнението на дейностите си. За да бъде максимално полезна и практична, тази брошура формулира всяка цел по начин, по който да накара всеки учител, директор, педагогически съветник, възпитател, плановик, администратор, политик и всеки друг заинтересован да си задава постоянно въпроси като:

- В каква степен настоящата ми политика/работа/действие преследва цел N°XY?
- По какъв начин предложеното от мен допринася за постигането на тази цел?
- Плановете и действията ни, взети заедно, преследват ли целите по достатъчно балансиран начин?

Всяка програма или план в образованието трябва да декларира еднозначно и ясно за постигането на точно коя цел допринася.

С привързването на всяка една дейност в образованието към една или повече от дефинираните цели преподавателите, администраторите и политиките ще гарантират, че услугите им са извършвани целенасочено, координирано и балансирано.

Уточняването на това как дадената дейност или програма допринася за постигането на целите изисква много повече от една обикновена декларация. Заетите в образованието трябва да полагат постоянни усилия, за да оценяват приноса на всяка своя дейност (в количествено или качествено отношение) за постигането на декларираното.

Целите трябва да отразяват онези обществени стремежи, които се очаква да останат сравнително стабилни в продължение на много време. Това условие ще им помогне да станат популярни и разбираани в дълбочина от всички заети или засегнати от училищното образование и ще направи от настоящата брошура ценна рамка, полезна за всяко действие и план в тази сфера.

Тази брошура ще подпомага бъдещите промени, отразяващи еволюцията в очакванията и желанията на обществото, да бъдат въвеждани рационално, обосновано и подредено.

Създаваме
Целите така, че да
са прецизна схема
за всеки

Задължаваме
всяка дейност да
декларира едноз-
начно за коя цел
допринася

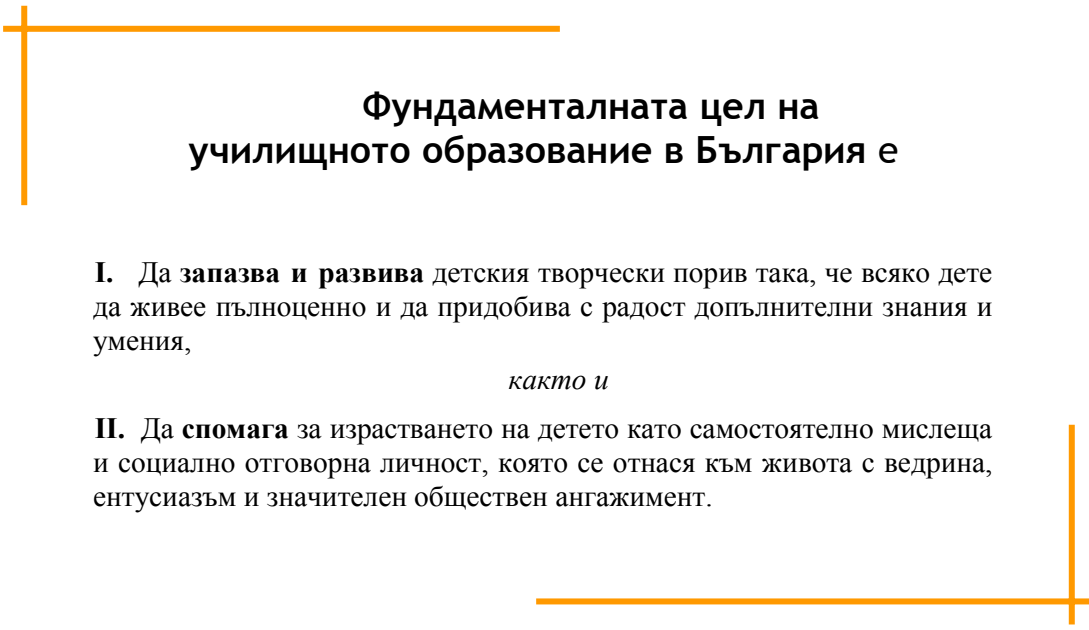
Отразяваме
стабилни и дълго-
трайни убеждения

Целите на училищното образование в България

ПРОКЛАМАЦИЯ

Новото образование
2009 г.

Фундаменталната цел на училищното образование в България е

I. Да запазва и развива детския творчески порив така, че всяко дете да живее пълноценно и да придобива с радост допълнителни знания и умения,

както и

II. Да спомага за израстването на детето като самостоятелно мислеща и социално отговорна личност, която се отнася към живота с ведрина, ентузиазъм и значителен обществен ангажимент.

Фундаменталната цел се постига, като всяка инициатива и дейност в сферата на образованието се привързва и преследва една или повече от 14-те цели, формулирани в този документ. Целите са групирани в 3 направления: *Развиване на уменията и умножаване на знанията на учащите, Създаване на предпоставки за успешно учене, Създаване на отзивчива и устойчива учебна среда.*

1. Съхраняване и доразвиване на уменията за учене и на любовта към знанието, творчеството и откривателството

Училището развива у възпитаниците си особена чувствителност, която им помага да възприемат и разбират пълноценно обкръжаващия ги свят, природата, науките, технологиите и актуалните обществени отношения с тяхната предистория. Всяко дете ходи задължително 1 година на детска градина и 8 години на училище, като има гарантиран достъп и място в *общо* (не „*частно*” или „*смесено*”) учебно заведение. Училището трябва да запазва и стимулира естествения детски интерес към творчеството, опознаването на себе си, живота и света, както и желанието за придобиване на повече знания, включително извън пределите на формалното образование.

По време на задължителното си образование всяко дете има гарантиран достъп и място в общо детско заведение или училище, като родителите са свободни да изберат и частно такова. Задължителното за всички деца образование обхваща 1 година предучилищно, 4 години начално и 4 години прогимназиално образование. За децата, които изпитват трудност да общуват на български език, предучилищната подготовка е 2 години. Гарантираният свободен достъп до училищно образование отразява несъмнените индивидуални и обществени ползи от знанията и уменията, придобивани в училище, както и традиционно високата стойност, придавана в България на възможността за учене.

Със задължителното 9-годишно (основно) образование се цели да се съхрани и стимулира колкото е възможно повече естественият детски интерес към творчеството и опознаването на себе си, живота и света. Ранното приобщаване към училищна среда е решаващо и за развитието на желанието на учащите да продължат образованието си на следващо ниво.

За да съхрани и доразвие детската любознателност, творчество, откривателство и уменията за учене, училището помага на учениците да откриват връзките между наученото в училище и случващото се в ежедневието им. С това то допринася за откриването и осъзнаването на индивидуалната роля на всеки за развитието на териториалната му общност, на българското общество и човешкия род, както и влиянието му върху света на естествената природа (понастоящем подложена на унищожение вследствие на прекомерната човешка намеса). И тъй като знанията и уменията са двете страни на една и съща монета, всички заинтересовани и заети в училищното образование трябва да направят всичко възможно, за да отговорят утвърдително на следните основни въпроси:

- Могат ли учениците да свържат това, което научават, с онова, което вършат (и обратното)?
- Могат ли учениците да се сработват ефективно в екип и адекватно ли е социалното им поведение?
- Имат ли учениците желание да продължат да учат, след като завършат училище?

2. Развиване на умения за анализиране, размисъл, аргументиране и водене на продуктивен диалог

Училището помага на възпитаниците си да мислят творчески, логично и самостоятелно, да се аргументират ясно и точно, да поемат отговорност и взимат индивидуални и колективни решения, да разбират естеството и градивната роля на промяната. Освен това училището стимулира у възпитаниците си гъвкаво мислене и умения за участие в искрен продуктивен диалог.

Основно изискване към училищното образование е да развива у децата способности за гъвкаво логично мислене и за аргументиране на собствената позиция. Тези умения, съчетани с езикова и математическа грамотност, предоставят здрава основа за усвояване на все повече знания.

За постигането на тази задача учениците трябва да бъдат окуражавани да идентифицират съществуващи проблеми и да работят групово или индивидуално по тяхното решаване. С тези дейности не се цели намирането на единствения „правилен отговор“, а се стимулират задълбочен анализ и разсъждения, основополагащи за интелектуалното и комуникативното развитие на ученика. И тъй като диалогът е сред малкото инструменти, повишаващи качеството на колективната работа за решаването на сложен проблем (с повече заинтересовани страни, преплетени интереси и скрити зависимости, проявяващи се далеч във времето или пространството), училището трябва да съхранява детската непреднамереност и естественото предразположение към съзидателен колективен труд, като се грижи да развива следните основни за ефективното сътрудничество умения:

- **Отчитане и уважаване на чуждата позиция:** търсене на баланс между проучването на чуждата позиция (изразяване на искрен интерес, задаване на смислени въпроси с цел разбиране и вникване) и защитата на собствената позиция,
- **Адекватност и наблюдателност:** разпознаване на разминаването между заявеното и убежденията - неизказани, но въплътени и изразени чрез действията,
- **Неприбързаност:** разпознаване на прибързания преход от факти към генерални заключения,
- **Прямота и искреност:** идентифициране на доводите, които обикновено се премълчават, но са важни за обективния диалог.

Младите хора трябва да умеят да (пред)виждат резултатите от своите минали, настоящи и бъдещи действия, както и да бъдат наясно с предизвикателствата на растежа и естеството на промените.

3. Постигане на езикова и математическа грамотност и придобиване на практически и технически умения

Училището помага на учениците си да придобият солидни умения за четене, писане и говорене и математически познания. То създава условия за развиване на широк кръг от практически и технически умения, както и на способности за пълноценно междуличностно общуване, необходими в ежедневието, в бъдещото учение или работа.

Уменията да се говори, да се разбира и (пре)създава писмена информация, както и да се извършват математически операции, са задължителна основа за развитието на пълния индивидуален потенциал.

Нивото, до което достигат уменията по четене, писане и говорене на учениците в едно училище, е ясен индикатор за постиженията му като цяло при задоволяването на образователните нужди на обществото. В процеса на развитие на тези умения трябва да се държи сметка също и за нуждата на детето да познава майчиния си език. От друга страна, развитието на математическите умения е важно заради необходимостта да се управлява семейното стопанство и заради нуждите на националната икономика от хора, способни да планират, оценяват и контролират различни дейности.

Всяко дете, растящо в сложно модерно общество, има нужда от разнообразни практически и технически умения. Училището може да осигури подходящ терен за тяхното развиване не само чрез изучаваните предмети, но и чрез допълнителни дейности с практическа или техническа насоченост и с предоставянето на множество възможности за активен принос в училищния живот. Дейностите по разрешаването на практически проблеми дават тласък на творчеството и помагат на учениците да общуват по-свободно и пълноценно, което ще им е от особена полза в последващо обучение, в работата и в живота изобщо.

Докато преследва тази цел, училището може да открие и развие талантите на своите ученици в области, различни от академичното познание, които иначе не биха били забелязани.

4. Стимулиране на осъзнаването на фундаменталната важност на здравословното хранене и живот

Училището помага на учениците си да осъзнаят важността на здравето и добрата физическа форма, да разбират същността и произхода на болестите, да разпознават ползите от здравословното хранене и повишената физическа активност.

Основната отговорност за хармоничния физически растеж на децата носи семейството, но то често се нуждае от допълнителни обществени услуги, които да внесат повече яснота по тези въпроси.

Информираността относно здравето и активното му опазване е изключително важна за индивида и обществото. Освен че може да придава допълнителна тежест на тези теми, училището може да акцентира и на програми за пълноценно и природосъобразно хранене, за познаване на естеството на болестите и на начините за успешната им профилактика.

Училището не само дава възможност за ранно диагностициране на двигателни и здравословни проблеми, но е и място, където децата могат да се движат и развиват добра физическа форма. Това важи особено много за големия град, където пространството за спортни занимания е ограничено и предразполага към заседнал начин на живот. Училищата могат да организират различни спортни и танцови събития, укрепващи здравето, желанието за индивидуална изява и съвършенство и демонстриращи ползите от екипната работа. Училищата, освен че предлагат на своите ученици такива възможности за повишена физическа активност, трябва да ги насърчават да практикуват спорт и извън училище.

5. Развиване на естетическа и културна чувствителност

Училището окуражава пълното изразяване на детския творчески порив и развиването на фино естетическо чувство, стимулира широтата на възприятията с цел повишаване на чувствителността, правеща възможно изпитването на възхищение и наслада от свои и чужди културни постижения.

Преследването на материално богатство е ограничаващо и дори разрушително, когато пренебрегва важни морални, естетически и духовни аспекти на живота. На учениците трябва да се предоставят различни възможности за индивидуално творческо изразяване, представляващи силен стимул за утвърждаването на толерантността и човешината. Прекият контакт с изящното изкуство е богатство едновременно за отделната личност и за обществото ни като цяло, защото създава у хората особена чувствителност, позволяваща да се оценят подобаващо плодовете от собствения и чуждия труд.

Една част от децата имат възможност да се занимават с музика, танци, театър и изобразително изкуство благодарение на семействата си, но училището може да осигури такива възможности за всички деца.

Българската култура се е развивала през вековете под влиянието на различни близки и далечни култури. Осведомеността за световното и националното културно богатство - изобразителното изкуство, архитектурата, музиката, танца и литературата - помага на учениците да развиват стабилна идентичност, основана на българската самобитност, наследена и претворявана в уникална българска културна традиция.

6. Развиване на личностни и нравствени качества

Училището допринася за пълноценното личностно израстване на своите възпитаници. То им помага да развият етично и отговорно поведение и ги подготвя за физически, емоционален и духовен преход към зрелостта.

Развитието на стабилен характер и здрав морал е отговорност преди всичко на семейството, ала ролята на училището е също много важна. Учебните занятия, допълнителните дейности и цялостният училищен живот допринасят значително за постигането на тази цел.

Приятелската среда, масмедияте и доминиращият модел за успех в обществото са фактори, оказващи изключително силно влияние върху нравственото формиране на младите хора. Тук училището помага, като развива у младите критично отношение към "фактите" и стимулира формирането и отстояването на собствено мнение, базирано на богата информация.

Училището подчертава значението на моралните норми, което често не е достатъчно ясно за младите хора, и помага на възпитаниците си да разберат защо ценности като любовта към истината, зачитането на различните и грижата за семейството са все още основни за добруването на личността и на обществото като цяло. То разяснява и механизмите, на които се основава модерното общество: свободата на индивида (по отношение на другите, на прилежащата общност, на държавата и света), икономическите зависимости, функциите на закона и демократичния избор.

Ежедневният училищен живот със своя специфичен морал трябва да укрепва разбирането, че пълноценното междуличностно общуване е общуване, основано на човечност, добронамереност и зачитане на чуждата позиция.

Тъй като задължителното обучение покрива и възрастта на юношеството, училището е институцията, която трябва да помага на децата да преминат ведри от детството към физическата зрялост. Училищното образование въвежда учениците в биологическите и социалните аспекти на сексуалността.

7. Развиване на социална, политическа и гражданска активност

Училището помага на учениците си да осмислят и разбират обществото, в което живеят, да осъзнават ролята си за състоянието на семейството си, на мястото, където живеят, на обществото и на света, да бъдат толерантни и отговорни във взаимоотношенията си с другите, да умеят да взимат обосновани решения, касаещи собственото им бъдеще, и да поемат отговорност за тях.

Нашата младеж расте в общество, чиято основна ценност е индивидуалната свобода. Следователно училището трябва да насърчава възпитаниците си да практикуват отговорно свободния си избор, като отчитат свободата на другите и интересите на обществото като цяло.

Изучаваните предмети и цялостния училищен живот могат да помагат на учениците да осъзнаят в дълбочина социалната, културната, историческата и политическата обстановка. Това включва също и промените след влизането на страната ни в Европейския съюз, икономическите, политическите и културните връзки на България със съседните страни и други подобни въпроси. Индивидуалната политическа отговорност включва не само познаването на политическата организация на България и управлението ѝ, но също и използването на всички налични, гарантирани от закона възможности за демократично участие. Училището може да помага на учениците си да разберат правата и задълженията си като граждани и може да ускори узряването на активното им гражданско съзнание. То е подходящо място за вникване в начините за изкривяване и манипулиране на информацията по пътя от зараждането до възприемането ѝ и персоналното ѝ осъзнаване.

Незадължителната учебна програма може да насърчава поведение, съчетаващо нуждите на индивида с нуждата на обществото от взаимно уважение и толерантност сред неговите членове. Детските градини и училищата са подходящо място за насърчаване на толерантността във взаимоотношенията с другите, тъй като са малки общества, в които децата прекарват голяма част от времето си. Следователно са място, където всеки може да направи своя съществен граждански принос.

При стимулирането на социалната, политическата и гражданската активност у младите хора училището трябва да отчита и силното влияние на приятелската среда, масмедииите, културните и други специфични общности.

~ ~ ~

8. Задоволяване на индивидуалните нужди на децата

Училището помага на всичките си ученици без изключение да развият възможно най-пълно своя потенциал както в научните, така и в ненаучните сфери (като изкуство, спорт и човешки взаимоотношения) независимо от разликите в индивидуалните възможности. Следователно се грижи в еднаква степен за развитието на децата с недъзи и на децата с особени дарби.

Системата за масово училищно образование трябва да отчита целия широк спектър от естествени заложби у децата и трябва да отговаря адекватно на произтичащите от тях индивидуални нужди. Доколко е успешно преследването на тази цел зависи от общата рамка, в която са организирани и финансирани училищата, от качеството на съпътстващите ги услуги и от уменията и мотивацията на училищния персонал (педагогически, административен и помощен). Колкото по-отзивчива е учебната среда и колкото по-всеотдайни са работещите в училището, толкова по-добър ще е образователният резултат.

Успехът на едно училище по постигането на тази цел би трябвало да отчита не само академичните резултати на учениците, но и това доколко мотивира всеки от тях да постига своето лично израстване. В основата на тази цел лежи убеждението, че всяко дете има особени качества, които могат да се развият в положителна посока, когато са разпознати и стимулирани подобаващо.

9. Поощряване на разнообразие от образователни методи

Централната и местната власт поощряват постигането на Целите по разнообразни пътища и с различни методи, осигурявайки на всеки от тях достатъчно ресурси.

Не съществува един единствен „правилен начин“ за работа с всички деца. Тъй като различните индивиди имат различни нужди, прилагането на разнообразие от образователни методи е задължително дори при преследването на едни и същи цели. Предвид сложността на управлението на едно такова многообразие, е необходимо стандартизиране на ресурсите, прехвърляни към училищата, и изготвянето на единни общи минимални учебни изисквания, с които училищните учебни планове трябва да се съобразяват. Важно е да се подчертае, че е необходимо разнообразие не само в категориите училища, но и между отделните училища във всяка една категория, и в образователните методи изобщо.

Що се отнася до начините за преподаване и научаване, всяко училище трябва да бъде окуражавано да въвежда тези методи, с които счита, че ще може да задоволява най-пълно потребностите на обслужваните общности. Поощряването на многообразие от подходи при преследването на едни и същи цели ще стимулира подобряването и на преподаването, и на усвояването от страна на учениците.

10. Предоставяне на възможност за достъп до средно образование

Училището създава всички предпоставки, необходими за по-нататъшно развитие на уменията и знанията на младите хора, като гарантира достатъчно добра подготовка за преминаване от една образователна степен в друга. Местата в средните училища са достатъчни, за да могат да поемат желаещите да продължат образованието си и след 8-и клас.

За да се чувстват пълноценни и за да могат да дадат своя съществен принос за развитието на нацията и света, младите хора на България трябва да бъдат поощрявани да стигат до възможно най-високото образователно ниво. Не всички от тях биха имали желание или възможност да го правят, но важна е готовността за откликване на желанието за по-нататъшно образование. Защото ако продължават да учат, полза от това ще имат не само самите млади хора, но и цялото ни общество.

Училището създава нужните условия, при които знанията и уменията на възпитаниците му да са достатъчни за преминаването от една образователна степен в друга без допълнителна подготовка. Предоставянето на възможност за средно образование трябва да има предвид и следните 3 важни въпроса:

- От какво ниво на образование има нужда обществото ни сега и в обозримо бъдеще?
- Какво е търсенето на образование след задължителното основно сега и в обозримо бъдеще?
- Какви са ресурсите, необходими за откликване и покриване на тези нужди?

~ ~ ~

11. Гарантиране на съразмерност между разходите за образование и възможностите на родителите

Достъпът до средно образование е осигурен на всеки желаещ, независимо от финансовите възможности на семейството му. Разноските за образование трябва да са приемливи и съобразени със семейните доходи. За целта се прилагат механизми за облекчаване на всички разноски, останали за сметка на родителите на средношколците.

Общите детски заведения , основните и средните училища са безплатни (на обществена дотация), докато разходите за учебници, материали, допълнителни пособия и транспорт на средношколците са за сметка на родителите. (Понастоящем някои училища, предоставящи обслужване значително над обичайното ниво, изискват от родителите различни допълнителни такси.) За да се гарантира, че никой няма да бъде обезкуражен да продължи обучението си заради финансови проблеми, се прилагат механизми за подпомагане на нуждаещите се.

Безплатното основно образование винаги е било считано за основно право, но в условията на повишаващи се цени и стремеж за подобряване на обслужването невинаги получаваните дотации са достатъчни. Ето защо е от жизнена важност да се остави отворен дебатът по следните теми:

- Баланс между разходите, покривани с публични пари (от данъци), и разходите, покривани от родителите.
- Качество, което реалистично би могло да се постигне с наличното публично финансиране, сравнено с повишеното качество, което може да бъде достигнато с допълнително финансиране от страна на родителите.
- Иновативни начини за ресурсно осигуряване на образованието от прилежащите местни общности.

12. Осигуряване на качествена информация за родителите и гарантиране на прозрачност на училищното управление

Всички образователни структури и институции осигуряват цялата необходима информация, за да могат родители и ученици да направят най-подходящия за тях образователен избор. Информацията се отнася както за обективните умения на децата, предлаганата гама от образователни услуги и методите за оценяване на постиженията, така и за състоянието на училищното управление на всички нива.

Родителският избор по отношение на училището трябва да бъде на базата на възможно най-богата и точна информация както за предлаганите от училищата образователни възможности, така и за обективните умения и интереси на детето. По-близък диалог между педагози и родители, по-прецизни, прозрачни и стабилни инструменти за оценка на образователните постижения могат да помогнат много в това отношение. Една прецизна и справедлива система за разпределение на паричните ресурси на национално и регионално ниво („Парите следват ученика”, доколкото е приложима) би могла да стимулира предлагането на все по-богата информация и следователно на по-богат свободен избор в условията на все по-широкото разнообразие от образователни методи.

Заинтересовани от успешното училищно образование са всички, следователно всички имат право да знаят какво е състоянието му и какво се предприема за подобряването му, за да могат в крайна сметка да допринесат сами за това. Изчерпателната и общодостъпна управленска информация е необходимо условие за такова едно ефективно гражданско участие. Ето защо всички образователни структури (училища, регионални и национални администрации и пр.) публикуват периодично плановете си за развитие и отчетите си за изпълнението им, както по отношение на качеството на работата си (характерните си дейности), така и по отношение на количествените си показатели – обхващане, тенденции, финансови показатели и баланси и т.н. независимо от типа на финансирането си - публично или частно.

13. Постигане на динамичен баланс между нуждите и интересите в „екосистемата” училище

Всички участници в училищния живот, включително обслужваните от училището общности, постоянно търсят равновесието на интересите помежду им, с което да гарантират висока мотивация, хигиена и ведрина в училище.

Училището е цял един свят, екосистема, в която не може да има важни и маловажни участници. За да просъществува във времето и да преследва успешно фундаменталната цел на училищното образование, тази екосистема трябва да бъде в равновесие, т.е. никой от съставляващите я елементи не бива да доминира над останалите. Това означава, че нито учебният план, нито педагозите с предпочитаните от тях методи, нито редът и дисциплината, така желани от администраторите, нито родителите със своите изисквания могат да си позволят да имат превес над другите участници в тази система - и най-малко над интересите на децата.

Преследването на тази цел стимулира търсенето на едно динамично равновесие, постигано чрез непрекъснат диалог между страните, еднакво отговорни за достигането му.

14. Осигуряване на гъвкавост на образователните структури и отчитане на гледищата на обществото

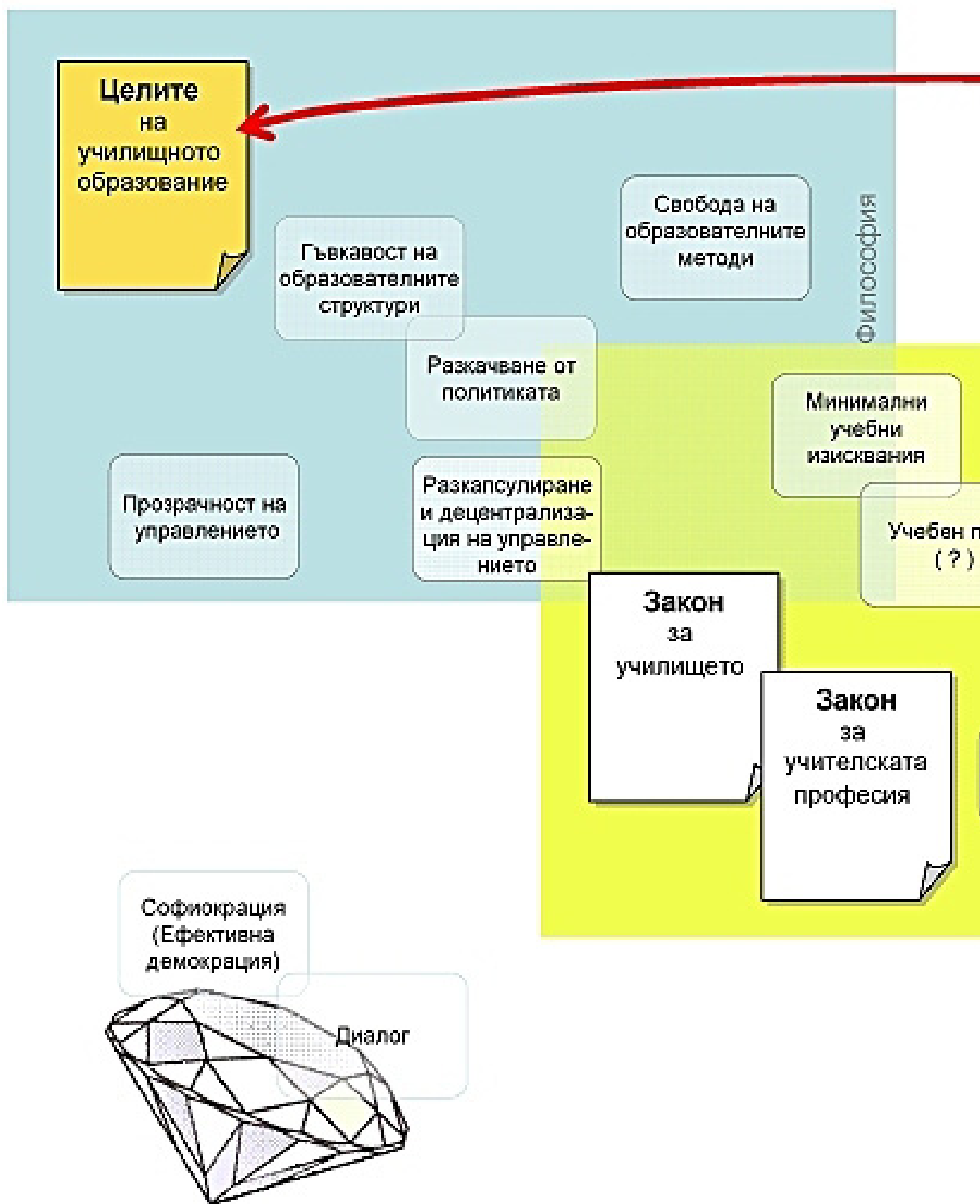
Училището и местното управление поощряват и поддържат диалога за функционирането и намирането на оптималните размери на местните образователни структури според нуждите и демографските дадености на територията.

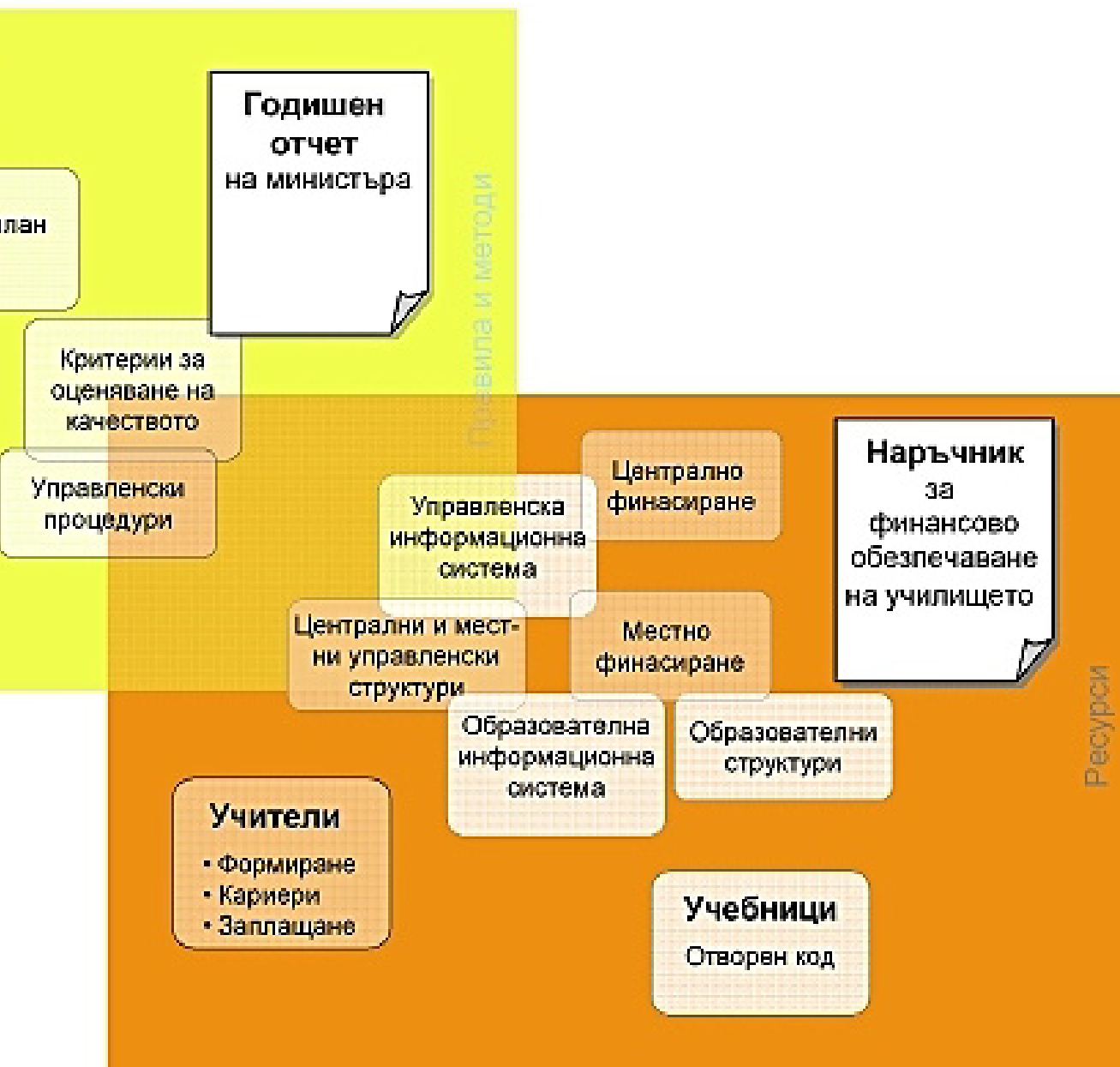
Отчитането на гледищата на обществото означава училището да стимулира и отговаря на образователните нужди на всички обособени общности, независимо от различията в религия и етнос, защото всички живеещи в България умножават със самобитността си културното ѝ богатство и допринасят за икономическото ѝ благосъстояние.

Училищното образование консумира значителен обществен ресурс – като се започне от обществената субсидия, премине се през заетите в училище и се завърши с административния апарат. Липсата на гъвкавост на оперативните му структури (брой и размери на училища и паралелки, брой на учители и на обслужващ персонал) вещае проблеми при всяка промяна на нуждите от училищно образование. Ето защо са необходими непрекъснат диалог и постоянно отчитане на демографските тенденции, въвеждане и периодично обновяване на процедурите и методите, които да позволят на училищното образование да бъде адекватно, инициативно, полезно и прогресивно, вместо закрепостено, консервативно, назадничаво и прекалено скъпо. Необходими са гаранции за отзивчивостта на училището спрямо нуждите на обслужваната общност и стимулиране на обратното - отзивчивост на обслужваната общност спрямо нуждите на училището.

Гъвкавостта на формалните образователни структури би се подобрила с отпадането на монопола им върху предоставянето и организирането на образователните дейности. Не става въпрос за общи (обществено-субсидирани) или частни училища, а за разпространяване на знания и умения по начин, различен от училищното образование, и за отпадането на дискриминирането на непритежаващите образователен сертификат спрямо всички останали.

ПРИЛОЖЕНИЕ А - ЦЕЛИТЕ В ОБЩИЯ КОНТЕКСТ НА “СИСТЕМАТА ОБРАЗОВАНИЕ”

ПРИЛОЖЕНИЕ Б – “КАРТОН ЗА СТРАТЕГИЧЕСКО ОБВЪРЗВАНЕ НА ПРОЕКТ

Направление	Цел	Принос на проекта за постигането на цел ... - +/- + ++	Показател/индикатор за	
			описание	стойност преди старта на проекта, на дата
Развиване на уменията и умножаване на знанията на учащите	1. Съхраняване и доразвиване на уменията за учене и на любовта към знанието, творчеството и откривателството			
	2. Развиване на умения за анализиране, размисъл, аргументиране и водене на продуктивен диалог			
	3. Постигане на езикова и математическа грамотност и придобиване на практически и технически умения			
	4. Стимулиране на осъзнаването на фундаменталната важност на здравословното хранене и живот			
	5. Развиване на естетическа и културна чувствителност			
	6. Развиване на личностни и нравствени качества			
	7. Развиване на социална, политическа и гражданска активност			
Създаване на предпоставки за успешно учене	8. Задоволяване на индивидуалните нужди на децата			
	9. Поощряване на разнообразие от образователни методи			
	10. Предоставяне на възможност за достъп до средно образование			
Създаване на отзивчива и устойчива учебна среда	11. Гарантиране на съразмерност между разходите за образование и възможностите на родителите			
	12. Осигуряване на качествена информация за родителите и гарантиране на прозрачност на училищното управление			
	13. Постигане на динамичен баланс между нуждите и интересите в „екосистемата“ училище			
	14. Осигуряване на гъвкавост на образователните структури и отчитане на гледищата на обществото			

..... КЪМ “ЦЕЛИТЕ”

успех на проекта		Забележка	Отговорник	
стойност в края на проекта, на дата	Отчетена е чрез/ в (анкета, преброяване, интервю, изследване, отчитане на ...)		Име и фамилия	Координати за контакт